

САҢГА ОЛОХ

№ 33 (11961) • Атырдьах ыйын 30 күнэ, 2024 сыл, бээтинсэ • 12+

Бу
нүөмүргэ

Тэрилтэ түбүгэ

Чурапчытаагы колледж
үөрэххэ ыҥыраар/3

Тиэргэн

Сылан нэһилиэгиттэн 5
оҕолоох Говоровтар-бүгүҥҥү
хаһыаппыт ыалдьыттары/4

Култуура

Семенов Семен Николаевич
тыйаатыр бастагы
худуоһунньуга/5

... Олоҕун иккис утаҕын кытта билсэр кыахтанныбыт...

Саҥа кинигэ. «Саҥа олох» редакционнай-издательскай холбоһукка эрэдээктэр-дириэктэринэн үлэлээбит, Гаврил Гаврильевич Попов суруйууларынан «Бэйэм кэмим кэрэһиттэрэ» диэн саҥа кинигэ сүрэхтэннэ/6

Кинигэ сүрэхтэниитин түгэниттэн. ЕЛЕНА МАКАРИНСКАЯ ТҮҮЭРИИТЭ

Тэттик

**Эдэр композитор Никифор Яковлев
14-с академия түмүктүүр кэнсиэригэр
кыттыаҕа**

Чурапчытаагы оҕо муусука ускуустубатын оскуолатын иитиллээччитэ, билигин Петр Чайковский аатынан Москубатаагы Судаарыстыбаннай муусука консерваториятын научнай композиторскай факультетын төрдүс кууруһун устудьуона, эдэр кэскиллээх композитор Никифор Яковлев, 14-с норуоттар икки ардыларынаагы эдэр композитордар академияларыгар ыҥырыыны тутта. 14-с эдэр композитордар академиялара атырдьах ыйын 30-тан балаҥан ыйын 13-гэр диэри ытыллара былаанналар. Композитордар түмүктүүр кэнсиэртэрэ балаҥан ыйын 11-12 күннэригэр Чайковский куоракка, оттон балаҥан ыйын 14-15 күннэригэр Москубаҕа ытыллыаҕа. Эдэр композитордар бу этиллибит күннэригэр үөрэтэр хайысхалаах маастар-кылаастарга, анал куурустарга сылдыахтара. Барыта холбоон 31 дойдуттан 200 сайаапка кирибиттэн, 36 музыкант талыллан ыҥырылынна.

**“Харысхал буолар саһыарар сизиккэлэри
баайы” аахсыа саҕаланна**

Атырдьах ыйын 27 күнүттэн «Чурапчына» түмсүү уонна Чурапчы нэһилиэгин дьаһалтатын көбүлээһиннэринэн байыаннай дьайыыга сылдьар буойуттарга анаан киин болуоссакка саһыарар сизиккэ баайытыгар аахсыа саҕаланна. Харысхал буолар саһыарар сизиккэлэри баайыа олохтоохтор сарсыардаттан кэлэн кыттыыны ыллылар. Бу үгүс санаа аахсыыта балаҥан ыйын 12 күнүгэр диэри салҕаныа. Онно нэһилиэнньэ көхтөөхтүк көмөлөһүө диэн эрэл улахан.

Сонун тэрээһин

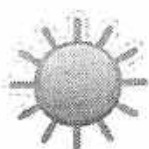
Чурапчы улуунун киин балыыһатын тэрийиитинэн аптеката суох бөһүөлэктэргэ фельшердскэй пууннар нөҥүө олохтоох нэһилиэнньэни наадалаах эминэн хааччыыны үлэтэ ытыллыаҕа. Билиҥҥи туругунан номнуо түөрт нэһилиэккэ бу бачыым олоххо кирийдэ. Ол туһунан улуустаагы киин балыыһа кылаабынай бырааһын солбуйааччыта Александр Максимов кылгастык билиһиннэрдэ.

**Олохтоохтор үөрүүлэригэр бэлиэ тутуулар
дьэндэйэллэр**

Ытык Бахсы Саха сиригэр тыйаатыр ускуустубатын төрүттэспит, сайыннарбыт айдарылаах артыыстар, ырыаһыттар, музыканнар төрөөбүт-үөскээбит дойдулара. Бөһүөлэккэ быйыл киэн туттар дьоннорун аатын үйэтитэр театральнай сквер силигэ сиппит. Ону сэргэ быйыл саҥа таас “Норуот айымньытын Дьиэтэ” үлэҕэ киирээри үлэ-хамнас күөстүү ордуулар. 2013 сылтан нэһилиэнньэ уопсай мунньагынан бигэргэнэн ыра санаа онгостубут Дьиэлэрэ 135 көрөөччү миэстэлээх буолара былаанналар, былырыын көҥдөйө бүппүт. Олоххо киирдэбинэ бу скверы кытта биир тирик тутуу буолуохтара диір баһылык И.Ф.Барашков.

Маны таһынан, дьаһалта атын үлэлэриттэн кыратык сэгэттэххэ, “Хаарбах дьиэттэн көһөрүү” тосхол иитинэн 10 кыбартыыраалаах саҥа таас дьиэлэр тутулла тураллар. Былаан быһыытынан эһиил күһүн үлэҕэ киириэхтээхтэр. Ону тэнгинэн, дэриэбинэ илин өттүгэр мэччирэнги туһанан сайылыктааһыны киллэрэр сыаллаах 5 биэрэстэттэн тахса уһуннаах уот ситимэ тардыллан бүппүт. Нэһилиэнньэ биһирээбит биір тутуута – дэриэбинэ ортотунан ааһар үрээди туоруур таас быһыт үлэҕэ киирбит.

Чурапчыга күн-дьыл туруга

Атырдьах ыйын
30 күнэ
БЭЭТИНСЭ

+15 +3

Атырдьах ыйын
31 күнэ
СУБУОТА

+12 +7

Балаҥан ыйын
1 күнэ
БАСКЫҤАНЫҤА

+14 +5

Балаҥан ыйын
2 күнэ
БЭНИДИЭННЬИК

+12 +5

Балаҥан ыйын
3 күнэ
ОПТУОРООНЬУК

+14 +7

Балаҥан ыйын
4 күнэ
СЭРЭДЭ

+15 +4

Балаҥан ыйын
5 күнэ
ЧЭППИЭР

+14 +7

Өрөспүүбүлүкэ сонуннара

«Тыа сириҥ кэлимник сайыннары» тосхолу олоххо киллэри

Быйыл национальнай бырайыактар чэрчилэринэн Саха сиригэр сүүстэн тахса Сана тутуу, ол иһигэр элбэх кыбартыыра-лаах дьиэлэр, олох-дьаһах эбийиэктэрэ, үс муоста, икки суол үлбэҥ киириэхтээхтэр. Манна федеральнай уонна эрэгийиэн-нээҥи бүддьүөттэн 50-чэ млрд. солк. көрүлүннэ.

Култуура бөдөн кластерын – эпос уонна искусство арктической киинин тутуу хаамыыта

Бу тутуу Өрөспүүбүлүкэ култууратын, олохун-дьаһаҥын уонна креативнай эйгэлэрин инфраструктуратыгар улахан суолталаах буолуо.

«Сүҥкэн тутуу. Тымныы түһүөн иһинэ ититэр куон-туру сабан, эһиһил сыл бастакы аҥарыгар үлбэҥ киллэрэр түһүгар бары ситэрэр үлэни аттаран ыгытаахпыт. Эпос уонна искусство арктической киинэ Саха сиригэр эрэ буолбакка, бүтүн Уһук Илингэ уонна Сибиригэ дэннэ көстөр, соҕотох тутуу буолуоҕа», - диэн эттэ Айсен Николаев. Бүтүн тутуу аҕааччылар тутуу тас көстүүтүн 80% онордулар уонна дьизэ иһинээҥи араас үлэтин ытталлар.

«Хаарбах дьизэттэн көһөрүү» Дойдуга саамай баараҕай тосхол олоххо киирэр

Дьокуускайга Арасыйыа Бэрэсидьиэнэ бигэргэппит ма-астар-былаанын чэрчитинэн сүүһүнэн ыалы уустуктар-даах 17-с кыбаарталтан «Звёзднай» микрооройуонга көһөрүү саҕаланна. Итини сэргэ кэлинги сылларга уопса-стыбаннай сирдэри онорууга, медицина көмөтө дьонго тийимтиэ буолуутугар итиэннэ суоллары өрөмүөн-нээһингэ уонна тутууга элбэх үлэ ыгытыллар.

Айсен Николаев учууталлар атырдыах ыйыгар ыгытыллар мунньахтарыгар үөрэҥи сайыннары сүрүн сорукутарын бэлиэтээтэ

Ил Дархан маныаха оскуолалар колледжтары, үрдүк үөрэх кыһаларын уонна наука тэрилтэлэрин кытта ыкса үлэ-лэһиэхтээхтэрин, кинилэр техническэй, научнай-чинчий-эр инфраструктураларын туһаныахтаахтарын ыйда. Маны сэргэ СӨ баһылыга үөрэх уонна иити үлэтигэр айымньы индустриятын инфраструктурата – «Үлэ кыбаартала» кла-стер, ИТ-парк, улуустарга баар креативнай уонна ИТ-ки-иннэр, эпос уонна искусство Арктической киинин курдук сана эбийиэктэр туһаныллыахтаахтарын эттэ.

«Үөрэх систиэмэтэ оҕо уһууааннарыттан саҕалаан уни-верситеттарга тийэ биир кэлим үлэлиэхтээх. Үөрэх ха-ачыстыбатын үрдэти – экэниэмикэни сайыннары-га сыалбытын ситиһэргэ улахан суолталаах», - диэн этэр Айсен Николаев.

Кини национальнай бырайыактар уонна Уһук Илинн сайыннара туһуланар тосхоллор көмөлөрүнэн үөрэх ин-фраструктуратын сайыннарыга улахан хардыы онорду-лубутун тоһоҕолоон бэлиэтээтэ. Манньык тутуу Саха сириҥ историятыгар хаһан да ыгытылла илик. Ол курдук, 2018 сылтан Саха сиригэр 7 тыһыынча миэстэлээх 55 сана оҕо уһууаана, 12 тыһыынча миэстэлээх 57 оскуола тутулун-на. Уонунан сыллар усталарыгар аан маннайгытын үөрэх 95 эбийиэгэр хапытаалынай өрөмүөн ыгытылынна, 25 кол-леджка санардыы үлэтэ саҕаланна. Сыл бүтэһигэр дьизэ өссө 13 оскуола уонна 4 оҕо уһууаана тутулан киириэх-тээх.

СӨ Ил Дарханын уонна Бырабыыталыстыбатын пресс-сулууспата.

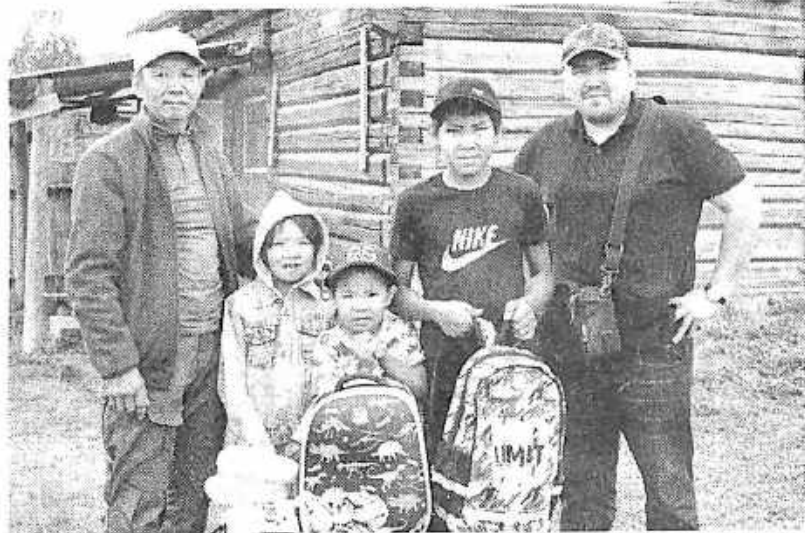
Кырачаан Аиза оскуолаҕа барарга бэлэм

Үөрэх. Бу күннэргэ, Чурапчы улууһугар «Оҕону оскуолаҕа тэрий» диэн аахсыа тэтимнээхтик ыгытылла турар.

Семен ЖЕНДРИНСКЭЙ

Бу дьонун хамсааһынтан улуус-ка баар бойобуой дьайыы бэ-тэрээннэрин түмсүүтэ туора турбакка, Алаҕар нэһилиэгэр элбэх оҕолоох Оконешниковтар дьиз кэргэттэригэр илии ту-турдаах, истинг баҕа санаалаах тийэ сырыттылар.

«Бүгүн, атырдыах ыйын 26 күнү-гэр, нэһилиэкпит элбэх оҕолоох ыалыгар, Ольга уонна Дмитрий Оконешниковтарга, итиэннэ ки-нилэр оҕолоругар Ньургунга, Аизаҕа, Жораҕа соһуччу үөрүүлээх күн буолла. Бойобуой дьайыы бэ-тэрээннэрин түмсүүтүн аатыт-тан, түмсүү бэрэссэдээтэлэ Семен Жендринскэй иилээн-саҕалаан, сана үөрэх дьылын көрсө оҕолор-го үөрэх тээбиринин уонна эбии танас-сап аҕалан туттардылар. Онон, элбэх оҕолоох ыал оҕоло-рун оскуолаҕа тэрийэллэригэр дьонуннаах көмө онордулар. Санатан эттэххэ, Семен Алексан-дрович ахсынньыга, Сана дьылы көрсө, түмсүүтүн аатыттан Аизаҕа эмиэ бэлэх онорон үөрдүбүттээх. Амаах санааланы, үтүө дьыла-ны дьонго оноруу урут да, били-гин даҕаны туохтааҕар да күндү. киһи үрдүк сыаннаа буолар дии саныбын. Бойобуой дьайыы бэ-тэрээннэрин курдук сырдык са-наалаах дьон баалларыттан үөрэ-бит, кинилэри мэлдьи холобур онгостон кэпсибит. Бэтэрээннэр түмсүүлэрэ ыгытар уопастыбаҕа ыгытар улахан суолталаах үлэлэ-рин биһирибит, өрүү хайҕы-быт. Инникитин ситиһиэлэри

баҕарабыт!» - диэн Сталинград кыргыһытыгар албан аатырбыт артиллерист Гавриил Протодея-конов аатынан Алаҕар орто оску-латын дириэктэрэ Валентина Гаврильевна Максимова махтал тылларын эттэ. Дьизэҥ киирбиһит ыал ийэтэ Ольга Николаевна, кырачаан Аиза быраата Жоралыын үөрэ көрүстүлэр. Чечня сэриитин кы-тыылааҕа Александр Романович Саввин оҕолорго анаммыт бэлэх-тэри биир-биир таһааран тут-тартаата. Толору маллаах санаа үрүкээҥи уонна бейсболка бэ-ргэһини кэтэн ордук 2-с кыла-аска үөрэнэр Жора улаханньык үөрдэ. Ыаллар мааны кыыстара Аиза, уруккуттан наһаа баҕар-быт манган өгнөөх түүпүлэтин Александр Романович илиитит-тэн тутан үөрүүтэ үс бүк үрдээтэ. «Оҕолор кылаабынайа үчү-гэйдик үөрэһин, дьонгут тылын

истин, дьизэ ис-тас үлэтигэр көмөлөһүн. Оттон Аизаттан «4-5» эрэ сыаналары эрэнэ күүтэбит», - диэтэ бойобуой дьайыы бэтэрээнэ Александр Саввин.

Оҕолору кытары кэпсэтиби-тигэр улахан уол Ньургун улаа-тан туох идэни баһылыахтааҕын быһаарыа сылдьарын, Жорик улааттаҕына полиция үлэһитэ буолуон, оттон Аиза эмчит буолу-он баҕаралларын туһунан санаа-ларын аһаҕастык үлэһинилэр.

Быйылгы үөрэх дьылыгар улууспут үөрэнээччилэрэ бука бары бэлэмнээх баралларыгар баҕарабыт. Бу үтүө бачыым кэс-киллээх буоллун, нэһилиэнньэ сэнээриитин ылын. Оттон дьол-лоох оҕо саас биһигэ – оскуола, хас биирдии үөрэнээччи итин сүрээҥ өрүү үөрүүлээх-көтүүлээх, умнуллубат түгэһини бэлэхтээ-ри ынырдын, угуйдун, сыдыаайа турдун!

Ситиһии. Чурапчы улууһун үөрэҥин эйгэтигэр үөрүүлээх сонун

Чурапчы улууһун Василий Со-ловьев-Болот Боотур аатынан Хатылы орто оскулатын учуутала кылаас салаааччы-ларын Бүтүн Арасыйыата-

аҕы форум эрэгийиэннээҥи түһүмэҥэр бастыҥнар ахсаан-нарыгар ааттаммытын туһу-нан иһитиннэрдилэр.

Бу күннэргэ, Чита куорат, Илин Уһук эрэгийиэннэртэн 300 кылаас салаааччыларын уонна орто үөрэх кыһаларын куратор-дарын муста. Бу эрэгийиэннээҥи түһүмэххэ анал чинчийээччилэр Дойду учууталын кыаҕын уонна төһө баай уопуттааҕын кэтээн көрөн сыаналаатылар.

Форум бу түһүмэҥэр Саха сириттэн 5 учуутал киирбитэ. Түмүккэ, дьүүллүүр сүбэ бастын практик быһыытынан Хатылы орто оскулатын учууталын, «Кылаас салаааччыта-2024» өрөспүүбүлүкэтээҥи куонкурс лауреатын Елена Петровна Ива-нованы бэлиэтээтэ. «Өйдүүбүт! Киэн туттабыт! Кэриэстиибит!» дьиз кэргэһинэн ааҕы бэстибэ-элин ситиһиэлээхтик билиһин-нэрибитин иһин киниэхэ «Прос-вещение» кинигэ кыһатыттан сертификат туттарылынна.

ТҮМСҮҮНЭН – САЙДЫЫГА, ҮЛЭНЭН – ҮРДЭЛГЭ

Быыбар — 2024. «Чурапчы нэһилиэгэ» МТ баһылыгар кандидат ВЛАДИМИР СИВЦЕВ
ҮЛЭТИН ТОСХОЛО

1. БЮДЖЕТ САЙДЫЫГА:

- Федеральнай, Өрөспүүбүлүкэ тэрийэр тосхоллоругар кыттан эбии киирэр үп үрдээһинигэр үлэни тэрийи;

- нолуоктан киирэр бэйэ үбүн улаатыннарары;

- онгортон таһаарар салаага саҥа көрүнгөһү киллэриигэ үлэни тэрийи;

2. ТЫА ХАҤААЙЫСТЫБАТА:

- Куоҕалы, Харыылаах быһыттарын саҥардан тутуу;

- үрэхтэргэ, күөллэргэ ууну хаһааны үлэтин салгыы ытыгы;

- Чурапчы күөлүн биэрэгин бөдөрөгөтөр үлэни ытыгы;

- саҥа тэринэр фермерскай хаһаайыстыбалары бары өттүнэн өйөөһүн;

- кэтэх хаһаайыстыбанан дырыктанар чааһынай ыаллары өйүүр тосхолу салгыы үлэлэти;

- тыа хаһаайыстыбатын түргэнник ситэр салааларын сайыннары, бэйэ эбии дохуоттаах буолуутугар үлэни салгыы тэрийи.

3. ТУТУУ:

- В.И. Ленин, Ярославскай, Д.П. Коркин, А.И. Федотов аатынан, Октябрьскай уулуссалары аспаалааһын;

- нэһилиэк иһинээҕи суоллары сыллата онгоруу уонна өрөмүөннээһин;

- «Учууталлар», «Молодежная», «Кэнчээри», «Тумуһахтаах» түөлбөлөр инфраструктураларын

онгоруу;

- Кыайыы скверин, П.Е. Баранов аатынан сынньалан уонна култуура паркатын, И.И. Кандинскай аатынан «Айыллаан» сынньалан киинин дьиэтин саҥардан онгоруу;

- түөлбөлөргө дьоруус спортнай площадкалары, спортнай тээбириннэри туруоруу;

- «Кыталык» үһүяан тутуутун ситиһи;

- нэһилиэк киинигэр бассейн тутуу;

- Чурапчы киинигэр ыччат, дьон – сэргэ сынньанар, эт-хаан өттүнэн сайдарыгар туһуламмыт «Скейт парк» комплексы тутуу;

- нэһилиэк иһигэр күөх төлөн ситимигэр холбонуу үлэтин салгыы ытыгы;

- кытыы түөлбөлөргө сайынны уу ситимигэр холбонуу үлэтин салгыы ытыгы.

4. СОЦИАЛЬНАЙ ЭЙГЭ:

- төрөөбүт төрүт тылы харыстааһынна, төрүт култуурага, духобунай сайдыыга, үйэтиитигэ туһуламмыт үлэни салгыы тэтимнээхтик ытыгы;

- доруобуйа харыстабылыгар муниципальнай тус сыаллаах тосхоллор хайысхаларын элбэти;

- дьоруудаах оҕолор талааннарын сайыннараарга сөптөөх усуллубуйаны тэрийи;

- маассабай спорду, оҕо спордун тэнитии, көбүлээһин үлэтин

ытыгы;

- аҕам саастаах дьонго, доруобуйаларынан хааччахтаах дьонго тустаах анал тосхоллор хайысхаларын чопчулаан салгыы үлэни ытыгы;

- анал байыаннай дьайыыттан кэлбит байыастары үлэнен хааччыыга үлэлэһи;

- Чурапчыга «Бойобуой Албан аат» түмэлин тэрийи;

- ыччат үлэлээх буолуутун хааччыар, элбэх оҕолоох ыалы өйүүр тус сыаллаах тосхолу үлэлэти;

- Красильников, Дьуон Дьаһылы, Артемьев, Орджоникидзе, Ойуунускай аатынан уулуссаларга интернет ситимин тарды;

- нэһилиэк иһигэр эргэ сибээс ситимин бэрээдэктээһингэ үлэни ытыгы;

- общественнай бэрээдэги күүһүрдэн, «Безопасный город» тосхолунан уулуссаларга эбии кэтиир камералары туруоруу.

5. ТАС КӨСТҮҮНҮ ТУПСАРЫ:

- сааскы, сайынны ардах уута уулуссаларга олорон хаалбат гына былааннаах үлэни ытыгы;

- кытыы уулуссалары сырда-тыгыга үлэни салгыы ытыгы;

- бөх тоҕор сиргэ бэрээдэктээһин үлэтин ытыгы;

- элбэх квартиралаах уопсай дьиэлэр тизгэннэрин тупсары;

- көҕөрдүү үлэтин тэрийэн ытыгы.

Агитационнай матырыйаал Чурапчы улуусун «Чурапчы нэһилиэгэ» МТ баһылыгы дуоһунаһыгар хандьыдаат В.Д. Сивцев тус үбүттэн төлөннө.

Тэрилтэ түбүгэ. Чурапчытааҕы колледж үөрэххэ Ыҥыраар

Марфа ПЕТРОВА

**Чурапчытааҕы аграрнай-тех-
нической колледж үөрэххэ
ылыы хамыһыйата балаһан
ыйыгар толору үлэлирин
туһунан эппитинэстээх сө-
күритээр Елена Шадрина
иһитиннэрдэ. Бу сылга туох
уларыылар кирибиттэрин
киниттэн сиһилии билиһин-
нэригэр көрдөстүбүт.**

●●● Быһыл колледжка 12 идэҕэ 277 бүддьүөт миэстэтэ көрүлүннэ. Мантан икки идэтэ саҥа буолар. Ол курдук, «Технология продуктов питания из растительного сырья» диэн идэҕэ 3 сыл 10 ый үөрэтэбит, баҕалаах дьон 9-с кылаас аттестатынан туттарсыахтарын сөп. Аныгы үйэҕэ аска-үөлгэ соя, пальма уонна да атын араас биоэбиликтэр киэнник туһанылларлар. Онон билигин кэмгэ бу үһүлүчү суолталаах идэ буолар. Саҥа ньыманы туһанан үлэлиир идэлээх дьон билигин абыайахтар. Эбиитин биһиэхэ үөрэммиттэр дипломнарын таһынан «Пекарь» сибидиэтэлистибэтин ыаллар. Иккис саҥа идэбит – «Эксплуатация и ремонт сельскохозяйственной техники

и оборудования». Манны тыа хаһаайыстыбатыгар туттулар тыраахтардары, тизхиникэлэри үөрэтэллэр. Тимир көлө ис оҕоһуутун, хайдах үлэлиирин билэр-көрөр, көлөнү хамсатар оҕоһуктарын, мотуордары быһаарсар идэлээх үлэһиттэр тахсыахтара. Кинилэр тырахтарыс сибидиэтэлистибэтин таһынан, «В» категориялаах суоппар сибидиэтэлистибэтин ылыахтара. 9-с кылаас кэнниттэн бу идэни баһылаабыт оҕо экскаватор, бульдозер курдук улахан кыамталаах тизхиникэҕэ, кырааннаах массынаҕа түргэнник үөрэнэр. Онон идэтигэр сөптөөх таһымна таҕыста да, бырамыысыланнаска үлэли барар кыахтаах. Хамнастара үчүгэй, үлэ миэстэтэ элбэх.

9-с кылаас кэнниттэн өссө «Сварщик» идэтигэр оҕолору ылабыт. Манны биир сыл уон ый үөрэнэллэр. Бу хайысхага эрдэ 11-с кылаас аттестатынан эрэ ылар буоллахпытна, быһыл 9-с кылаас кэнниттэн туттарсар кыахтанналар. Бу идэҕэ быһыл 12 бүддьүөт миэстэтин көрдүлэр. Салгыы орто үөрэх дипломуна үрдүк үөрэххэ кириэхтэрин сөп.

«Агрономия» диэн олус интэриэһинэй идэ баар, «Ландшафтный дизайн» диэн үөрэтэр чаастаах. Сыһыы-хонуу эрэ үлэтигэр буолбакка, устудьуоннар дьиэ тас көстүүтүн кизгэртэргэ, манна ханнык үүнээйилэр барсалларын үөрэттихтэрэ. «Агрономияны» бүтэрбит дьон салгыы үрдэтинэн, биология учуутала, эколог буолар кыахтаахтар.

Мань таһынан, билигин үһүлүчү суолталаах «Теплоснабжение» уонна «Электроснабжение» идэлэригэр докумуоннары тутуабыт. Манны эмиз 9-с кылаас аттестатынан кириэхтэрин сөп. Күөх төлөн ситимин тардыы үлэтэ Чурапчыга ытылла турар. Онон хас биирдии нэһилиэккэ газооператор, хочуолу көрөр, турбаны тардар, тангар идэлээх үлэһит олус наадалаах.

«Строительство и эксплуатация зданий и сооружений» идэҕэ кыргыттар кириэн эмиз үөрэнэллэр. Манны мас, таас дьиэ тутуутун үөрэтэбит. Бу кизг хайысхалаах идэ буолар. Кэккэ сылларга М.К. Аммосов аатынан ХИФУ-ты кытта үлэлэһэн, бу хайысхага биһиги үөрэхпит кыһатын бүтэрбит оҕолорго эбии миэстэ көрөллөр. Онон салгыы ХИФУ-га үөрэнэ кириэллэригэр

чөпчэки.

Итини таһынан, оскуоланы бүтэрбит аттестатынан «Пожарная безопасность» идэҕэ докумуоннары тутуабыт. Эмиэ кизг тосхоллоох үөрэх буолар. Бу идэни баһылаабыттар быһааччы да, байыас да буолаллар. 2-с куурус кэнниттэн идэлэринэн үлэлээн кириэн барыахтарын сөп.

«Ветеринария» идэҕэ сайапка туолан турар. Манны үлэли сылдыан үөрэнэллэр. Нэһилиэк-тэргэ бэтэринээрдер тийбэт буоланнар тэрилтэттэн аналтаран, туһаайы ылан кэлэлэр, ыаллы сытар улуустартан кытары кэлэн үөрэнэллэр.

Саамай кылгас болдьохтоох үөрэхпит – «Мастер по ремонту и обслуживанию автомобилей». Манны 10 ый үөрэнэн, автомеханик буолаллар. Дипломнарын таһынан «В» категориялаах суоппар сибидиэтэлистибэтин ыаллар.

Орто анал үөрэх үчүгэйэ тутан – хабан үөрэниигэ, практиката элбэҕэр сытар. Онуоха устудьуоннар үлэлииллэригэр, үөрэнэллэригэр тус туһунан толору усуллубуйалаах мастарыскайдар бааллар, олороллурутар уопсай дьиэлэр көрүллэл-

лэр. Мань сэргэ билиини үрдүк таһымнаах преподавателлэр биэрэллэр. Онон устудьуоннарыт үчүгэй көрдөрүүлээхтэр.

Ону таһынан, Чурапчытааҕы колледж иһинэн Элбэх түһүмэхтээх онгортон таһаарар идэ таһым киинэ (уруккута «Арчы» киинэ) үлэлиир. Манны идэҕэ бөлөмнөөһин, идэҕэ сагалыы бөлөмнөөһин, идэ таһым үрдэти уонна кылгас болдьохтоох куурустар бааллар. Талан ылыны сайааппанан хомуйабыт. Бу барыта төлөбүрдээх үөрэхтэр буолаллар.

Ити курдук, Чурапчытааҕы колледжка оскуола кэнниттэн эрэ буолбакка, үрдүк үөрэҕи эрдэ ылбыт киһи да Чурапчыга үрдүттэн олорон, билигин олоххо наадалаах идэни баһылан сөп. Үөрэхтэр барыта «күнүскү үөрэх» киэбинэн ытыллаллар. Ол эрэри үлэһит дьон сайабылыанна суруйан, тус бэйэҕэ график ыйдаран үөрэнэр кыахтаахтар эбит.

Идэлэр тустарынан сиһилии докумуоннары тутар хамыһыйаттан бу нүөмэрдэргэ эрийэн билсин: 8-914-281-47-37, 8-984-102-54-83.

Сылан нэһилиэгиттэн 5 оҕолоох Говоровтар-бүгүнгү хаһыаппыт ыалдьыттары

Тиэргэн. Тҕа сиригэр олохсуйар эдэр дьонго өйөбүл баара олус үчүгэй.

Наталья СИБИРЯКОВА

Быйыл дойдубут үрдүнэн Дьиз кэргэн, өрөспүүбүлүкэ-битигэр Оҕо саас, Чурапчы улуусугар «Ыал саргыта» сыла биллэриллэн дьиз кэргэнгэ тирэх буолар көмө, хамсааһын үксээбитэ киһини үөрдэр.

Элбэх оҕолоох, бигэ туруктаах саха ыала — тҕа сиригэр кэскилэ, тулхадыйбат туттааҕа буоллаҕа эбээт. Сахалыы сандалаах, аныгылыы сайдам санаалаах эдэр ыал нэһилиэккэ олохсуйан, оҕолорун өбүгэ саҕаттан олохтоммут саха үгэстэригэр иитэн улаатыннардаҕына олохпут уйгулаах, санга саҕахтардаах, омукупут, тылбыт инникитэ эрэллээх буолара саарбаҕа суох.

Хаһыаппыт бүгүнгү ыалдьыттары Сылан нэһилиэгин биир киэн туттар, холобур онгостор эдэр ыала — Айыына, Афанасий Говоровтар. Улахан дьиз кэргэн күн-күбэй ийэтэ Айыына Константиновна Мэнгэ Ханалас Бүтэйдээбиттэн төрүттээх, ол эрэн манна Чурапчы сиригэр-уотун оҕуола үөрэнээччитэ эрдэбиттэн билэр киһи, тоҕо диэтэххэ, 2009 сыллаахха Чурапчы улуустаагы гимназиятын бүтэрбит, оттон ыал аҕа баһылыга Афанасий Афанасьевич төрүт Сылан олохтооҕо.

«Мин үөрэхпин бүтэрэн, 2014 сыллаахха Улахан Күөл диэн Сылан биир учаастагар омукупутун учууталынан ананан үлэли кэлбитим. Ол сыл кэргэммин кытта билсэн, сүрэхпитинэн сөбүлэһэн, харахпытан хайҕаһан 2015 алтынны 7 күнүгэр ыал буолбуппут.

Онтон ыла манна Сыланга олоробут, алаһа дьизини арангачылаан, дьиз-уот туттан, иитэр оҕону төлкөлөөн — бизс күнүгэ көрбүт көмүс чыычаахтаахпыт. Бэйэм да, кэргэним да төрүт киэн куорат диэки тардыспат эбиһипт, дэриэбинэбитин хайа да түгэнгэ ордоробут.

Мин үрдүк үөрэхтээхпин, ХИФУ ИЯКН Саха-английскэй салаатын 2014 сыллаахха бүтэр-

битим. 2017 сылтан профессор Г.П.Башарин аатынан Сылан орто оскуолатыгар омукупутун учууталынан үлэлибин, кэргэним орто анал үөрэхтээх, ыраах айан суоппара.

Улахан кыыспыт Сандаара быйыл 5-с кылаас, игирэ кыргыттарбыт Сайаана уонна Санаайа 3-с кылаас буоллулар, соҕотох уолбут Дьулуур оскуола боруогун аан маннай атыллаары, 1-кы кылааска киирээри бэлэмнэнэ сылдьар уонна мурун бүүтэ кыра кыыспыт Кристина 5 саастаах.

Иллэн кэммитигэр бары дьиз кэргэнинэн айылҕаҕа сылдьарбытын туохтааҕар да ордорбут. Аҕабыт эр киһи сиэринэн уолун от-мас үлэтигэр, кус буоллун, балык буоллун барытыгар бэйэтин кытта тэнгэ илдьэ сылдьар. Мин кыргыттарбын кытта сир астыбыт. Кыргыттарбыт төрдүн уруһуйдуур талааннаахтар, ойуулуулларын олус дьиз сөбүлүүллэр, онтон мин овуруонан брошь тигэбин. Уопсайынан олобу кытта тэнгэ хардылаан туох баар санҕа, кэрээ үөрэнэ сатыбын.

Чааһынай дьизэлээх дьон быһыытынан Говоровтар сайын айы оҕуруот, сибэкки арааһын

Элбэх оҕолоох ыал буоларбыт быһыытынан, оҕолорбутун үлэҕэ, үөрэххэ, туохха барытыгар көхтөөх буоларга үөрэтэбит, бэйэ бэйэни убаастаһыыга, көмөлөсүһүүгэ, сиэрдээх-майгылаах буола улааталларыгар дьулуһабыт», — диэн Айыына Константиновна дьиз кэргэнин туһунан кылгастык сырдатар.

олордон, бүүбэйдээн үүннэрэллэр, күһүн бэйэ миннигэс аһын соҕотуопкалаан хаһааналлар, ону таһынан куурусса ылан көрөллөр-истэллэр, сыспай сизэллээби иитэллэр.

Айыына уонна Афана-

сий оҕолорунаан нэһилиэк уопастыбаннай олохтун туора турбат актыбыыс ыаллар. «Мин үгүлүүрбүн, спордунан дьарыктанарбын сөбүлүүбүн. Нэһилиэк иһинэн эдэр ыччат «Сырдык» үгүлүү бөлөҕөр баарбын. Маны тэнгэ волейболга, чэпчэки атлетикаҕа сүүмэрдэммит хамаанда чилиэнэбин. Кэргэним Афанасий эмиэ спорт араас көрүнгэригэр, сыал ытыгытыгар, байанай күрээҕэр көхтөөхтүк кыттар. Бэлиэтээн эттэххэ, спорт эрэ өттүнэн буолбакка араас куонкурустарга эмиэ бэйэбитин тургутан, холонон көрөөччүбүт. Ол курдук, 2021 сыллаахха дьиз кэргэнинэн «Элбэх оҕолоох ыал» диэн күөн күрээскэ 3-с бириистээх миэстэни ылбыппыт, өрөспүүбүлүкэҕэ кыттыбыппыт. Оҕолору эгэр буоллаахха, Сандаара уонна Сайаана, Санаайа улууска, өрөспүүбүлүкэҕэ уруһуй куонкуруһун кыайылаахтара, призера. Уолбут уһуулааһына бөлөҕүнэн олонхо ааҕытыгар эмиэ улуус, Саха сиригэр кыайылааҕа, призера. Быйыл оскуола улуустаагы ыһахтарыгар дьиз кэргэнинэн сахалыы танас күөн күрэхтигэр Сыламмыт оскуолатын аатыт-

тан кыттаммыт 2-с миэстэ буолбуппут» — диэн Айыына Говорова.

Кэники кэккэ сылларга эдэр ыал бэйэ түс дьизэллэригэр судаарыстыба, өрөспүүбүлүкэ да өттүттэн араас бырагыраамалар үлэлээннэр, үгүс дьиз кэргэн онон туһунаан хамсаабат баайдаммыта олус үөрдэр. Говоровтар эмиэ 2019 сыллаахха «Молодая семья» диэн ИЖС бырагырааматыгар хапсан дьолломмуттара. Инньэ гынан 2019 сыллаахха ахсынньыга улахан дьиз туттан киирэннэр үөрүүлэрэ үксээн, чугас дьоннорун ыгыртаан мааны сандалылаах малааһын тэрийбиттэрэ. «Саҕа ыал буолан тҕа сиригэр олохсуйарга быһаарыммыт эдэр дьонго дойдубут салалтатын өттүттэн манньык бырагыраамалар өйөбүл буолаллара олус үчүгэй, дэриэбинэҕэ ыччат олохсуйарыгар биир төһүү күөс буолар дии саныыбыт. Олорор дьизэллээх эрэ ыал билингни кэмгэ бигэ туруктаах, харысхаллаах курдук сананар буоллаҕа. Онон баҕа санаабыт туолан дьизэллэммиттээн олус дьиз үөрэбит, астынабыт», — диэн Говоровтар санааларын үллэстэллэр.

Күн күнүгэ майгынаспат, сыл сылга дьүөрэлэспэт диһиллэрини. Сылан нэһилиэгин биир эдэр кэскиллээх дьиз кэргэнэ Айыына, Афанасий Говоровтар оҕолорунаан олохторун суолун устун сизтиспитинэн күн айы саҕаны арыйа, ыал буолан туспа бур-бурго таһааралларыгар көмүс биһик буолбут бөһүөлэктэрэ сайдарын туһугар түбүгүрэ, үлэли-хамсыы, айа-тута сылдьаллар. Бэйэлэрин бастын холобурдарынан оҕолорун сиэрдээх быһыыга-майгыга, киһи буолан килбэйэн, саха буолан сандааран тахсалларыгар итэллэр-уһуйаллар. Кинилэр «Ыал саргытын» сылынан улууспут олохтоохторугар: «Чөл доруобуйаны, иллээх-эйэлээх, уйгулаах-быйаннаах олобу, ыра санааларыт барыта туола турдуннар», — диэн сырдык баҕа санааларын тиэрдэллэр.

Олороллор угаттан бастагы художник С.Н.Семенов, автор Мих.Попов, И.Кандинский, телевидение режиссера Афан. Федоров, Суорун Омоллоон, райком сэкэритээрэ Пермяков М.Е., Чурапчы нэһилиэтин салайааччыта Бельх М.И., Культура сэбиэдиссэйэ Афан.Сивцев, пропаганда салаатыттан Федотов И.И. "Төлөн Ньюкуус" драма артыыстарын кытта.

С.Н. Семенов, И.И. Кандинский.

Семен Николаевич Семенов тыйаатыр бастагы худоһунньуга

Култуура. П.М.Решетников аатынан Чурапчытаабы норуодунай тыйаатыр 55 сылын көрсө.

Мария ГЕРАСИМОВА

1935 сыллаахха Бүлүүгэ Чочу нэһилиэгэр төрөөбүтэ. Төгүрүк тулаахха хаалан 1947 сыллаахха Мындааайыга оҕо дьиэтигэр аҕалбыттара.

Мындааайы сэттэ кылаастаах оскуолатын үөрэнэн бүтэрбитэ. 1952 сыллаахха Дьокуускайдаагы художественнай-музыкальнай училищега Афанасий Мунхаловтыын иккиэн тийээн туттарсан үөрэнэ кирибитэрэ. "Семен Николаевич иккис кууруска үөрэнэ сырыттагына "Кырыс сири нүөлсүтүүгэ" быччаттары ынгырыгы буолбута, ол романтикатыгар охсуллан Малинен Хельмилыын онно үлэли барбыта. Онтон Ыалдьан төннөн кэлэн биһигиттэн икки сыл хойутаан училищетын бүтэрбитэ", - диэн ахтар худуһунньук В.И.Дьячковскай.

Училишени бүтөрөн баран 1959 сыллаахха Чурапчыга оройуоннаагы култуура дьиэтигэр худуһунньугунан ананан үлэли кэлбитэ.

Кини эскиининэн Аҕа дойдуну көмүскүүр улуу сэриигэ өлбүт буойуннар кэриэстэригэр, гражданскай сэрии кыттыылаахтарыгар аналлаах өйдөбүннүктөр, "Өтүйэ уонна Сибирь доҕордоһуулаа" диэн тупсаҕай обелиск Нерюнгрига туруоруллубуттара. П.М.Решетников аатын сүгэр тыйаатыр аһыллыбытыгар худуһунньугунан үлэлээбитэ.

Ол курдук 1969 с. Суорун Омоллоон "Төлөн Ньюкуус" дырааматын, 1970 с. Н.Неустроев "Тизтэйбит" кэмиэдийэтин, 1971 с. И.Гоголев "Наара суох" кэмиэдийэтин, 1972 с. Н.Гуляев "Ньургунун уонна саллаат" пьесатын, 1972 с. М.Попов "Күлүк сырдыкка сүтэр" пьесатын, 1973 с. П.Ойуунускай "Оҕоҕо баҕарбыт" кэмиэдийэтин, В.Протодаконов "Маннайгы ньургунунар" пьесатын кизгэтиилэрин, декорацияларын, бутафорияларын барытын кини онгортубута. Семен Николаевич үлэтигэр сүрдээх дьаныардаах, үлэ чааһын лоп курдук тутуһар, онгоруохтаах декорациялара бүппэтэҥинэ хойукка диэри үлэлиир, чэбэр-ыраас туттуулаах, бэйэтин идэтин толору баһылаабыт худуһунньук этэ. Хас көстүү аайы уларыта сылдьар сыананы толору, устатын тухары улахан холустаагы уруһуйдуура. Улахан араас кэрэ көстүүлээх айылҕа декорацияларын таһынан буолар киинэлэр афишаларын, оройуоннаагы култуура дьиэтин тематическай биэчэрдэрин, оройуон ыттар мунньахтарын, сүлүүттэрин, конференцияларын, араас кэнсиэрдэр кизгэтиилэрин, култуура дьиэтин ис-тас кизгэтиитин барытын хааччыйан олорбута. Сөзүмэр улахан үлэлэри соҕотобун бириэмэтигэр бүтэрэн-оһорон иһэрэ, култуура дьиэтин ис кизгэтиити тупсаҕай стэндэлэринэн толору буолара. ТАСС сибидэй сонуннара хаартыска-

нан ый аайы почтанан сурутууга кэлэ тураллара. Сарсыарда үлэ чааһынан кизгэтии үлэтин саҕалыыра. Стэндэлэрин ый аайы саҕа ТАСС хаартыскаларынан уларытан биэрэн иһэрэ...

1974 сыллаахха саҕа икки этээстээх, билигин "Айыллаан" диэн ааттанар, дьиэҕэ көспүтү. Кини киинэлэргэ худуһунньугунан хаалбыта. "Эргэ уорабайыттан олох ханна да барбаппын" - диэн батынан кэбиспитэ. Бука, эдэр сааһа ааспыт дьиэҕэ киинэхэ туохха да кэмнэммэт күндү эбитэ буолуо. Онон "Маарыкчаан" киинэти-йаатыр худуһунньуга буолбута. Аны, кини кыһамньытынан, киинэти-йаатыр иһэ киинэ ар- тыыстарынан, араас киинэлэр ойуулаах хаартыскаларынан, үгэс курдук, эмизулары-йан иһэр кизгэтиилээх буолар этилэр.

Семен Николаевич уруһуйдуурун таһынан хомоҕой тыллаах хоһооннуот этэ. "Кини училище иһинэн Семен Данилов тэрийбит литературнай куруһуогар кыттан дьобурдааҕа биллибит, хоһооннору дьүүллэһиигэ хайҕанара" - диэн ахтыбыт А.П. Мунхалов. Уонунан айымньыны "Хотугу сулус" сурунаалга, өрөспүүбүлүкэ уонна оройуон хаһыаттарыгар таһаартарбыта. "Дорообо, күөрэгэй чыычаабым" диэн хоһоонун, Аграфена Кузьмина, Петр Андросов буолан Егор Дьяконовка ырыаҕа дьарыктана олордохторуна, адалан: "Груняба, күөрэгэйбэр, анаан хоһоон суруйдум" - диэн мичикгына-гына биэрбит. Петр Андросов хоһоону доргуччу аахпыт. Хараҕынан мөлхөтүк борутар Егор Дьяконов сонно тутуу ырыа матыыбын айан улахан кинигэ курдукка анал уруучукатынан баттаан нуотатын суруйбутунан барбыт. Онтон ыла

Эһэлэрэ Петр Осипович Алексеев, кэргэнэ Мария, оҕолоро.

Груня репертуарыгар бу ырыа бигэтик кирибитэ. Олус таптаан ыллыыр ырыата буолбута. Мелодист Исидор Иванов "Доҕордоһуу" диэн Семен Николаевич хоһоонугар айбыт ырыата ырыанныгар кириэн үйэти-йэн турар. Чурапчы дьахталларыттан бастагы мелодистка Васильева Матрена Егоровна "Умнуом дуо?" диэн Семен Николаевич хоһоонугар суруйбут ырыатын олус да изиинилээхтик ыллыыра.

"Довотторо, худуһунньуктар көмөлөрүнэн, сүбэлэринэн иккитэ "Академическай даача" диэн ааттанар, оччотообу Союус араас муннуктарыттан элбэх биллиилээх худуһунньуктар кэлэн көрсүһэр, үлэлиир Айар дьизэлэригэр баран үлэлээн, айар дьовура сайдан, үөрэн-көтөн, өрө көтөбүллэн кэлит-элээбитэ. Иккис сырытыгар нуучча норуотун биир чаҕылхай живописецка М.Н.Гаврилов салайытынан үлэлээн, кинини кытта доҕордоһон, кини сүбэтинэн живописец быһыытынан улаханньык сайдан дойдутугар эргиллибитэ", - диэн Афанасий Мунхалов ахтытыгар суруйбут.

Улахан уола Семен Семенович физико-математическай наука кандидата буолан, наука эйгэтигэр ситиһиилээхтик үлэли сылдьан олохтон туораабыта. Улахан кыһа Роза саха тылын уонна уруһуй учуутала, Дьокуускайга олороллор. Кыра кыһа Светлана Семенова Майаҕа физика учуутала, билигин пенсияҕа олорор. Кыра уол Петр Семенович Хатаска олорор, Чурапчыга тутуу хампааньнаатыгар үлэлиир.

Семен Николаевич Семенов баара-суоҕа 46 сыл күн сиригэр олорон ааспыта. Кини Мария Петровна Алексеевалыын Ыал буолан 4 оҕолонон, билигин 5 сиэннэрэ, уонтан тахса хос сиэннэрэ олохторун салгыыллар.

Семен Николаевич айымньылаахтык үлэлээбит-хамсаабыт сылларын бииргэ алтыспыт дьоннору умнубаппыт. Тапталлаах норуодунай тыйаатырбыт быһыын аһыспыт бастагы худуһунньукпут Семен Николаевич Семенов сырдык сэбэрэтэ, уйан изиинитэ, чочуонай туттуута таһаарар кинигэлэригэр ахтыллан үйэтиийэ.

... Олоҕун иккис утаҕын кытта билсэр кыахтанныбыт...

Саҥа кинигэ. «Саҥа олох» редакционнай-издательской холбоһукка эрэдээктэр-дириэктэринэн үлэлээбит, Гаврил Гаврильевич Попов суруйууларынан «Бэйэм кэмим кэрэһиттэрэ» диэн саҥа кинигэ сүрэхтэннэ

Елена МАКАРИНСКАЯ

Арассыйа суруналыыстарын сойууһун чилиэнэ, «Саҥа олох» редакционнай-издательской холбоһукка эрэдээктэр-дириэктэринэн үлэлээбит, СӨ култууратын туйгуна, «Гражданской килбиэн» бэлиэ хаһаайына, Болугур нэһилиэгин, «Саҥа олох» РИХ бочуотун кинигэтигэр кирибит Гаврил Гаврильевич Попов суруйууларынан «Бэйэм кэмим кэрэһиттэрэ» диэн саҥа кинигэ сүрэхтэннэ.

Кинигэни олоҕун аргыһа Варвара Дмитриевна хомуйан онордо. Кинигэ 70 экзэмплярынан «Көмүөл» кинигэ кыһатыгар бэчээттэнэн таҕыста. Сүрэхтэниини Марфа Кузьмина иилээн-саҕалаан ытта.

Бэлиэ күнүгэ Варвара Дмитриевнаны эҕэрдэли улуус баһылыга Степан Саргыдаев, саха норуодунай суруйааччыта Сэмэн Тумат уонна Гаврил Гаврильевич кытта алтыһан, үлэлээн ааспыт дьонно-сэргэтэ кэллилэр.

Тыл эпипиттэр бары Гаврил Гаврильевичи үтүө эр тылынан аҕыннылар. «Талааннаах киһи барытыгар талааннаах» дииллэрини, кини эргиччи талаана аҥардас суруналыыс, эрэдээктэр эр быһыытынан буолбакка, өссө сыанааҥа артыыс быһыытынан көстүбүтүн-биллибитин эттилэр.

Араас оруоллары олус табан оонньурун оччотооһу тыйаатыр режиссера Надежда Заболоцкая ахтан-санаан ааста. Улуус баһылыга Степан Саргыдаев үчүгэй салайааччы, тэрийээччи кэлэн ааспытын, кини «Саҥа олох» хаһыат инники сайдытыгар олугу уурбутун, билигин үлэли олорор кэлэктиипкэ чиккэ нэһилиэстибэни хаалларбытын бэлиэтээн эттэ. Кинигэҕэ аан тылы суруйбут Сэмэн Тумат Гаврил Гаврильевичи алтыспыт, үлэлээбит кэмнэрин олус истинник аҕынна, билигин баара буоллар өссө да элбэҥи айыаҥа-тутуоҥа хаалла диэн эттэ. Ыҥырыылаах ыалдьыттар Варвара Дмитриевнаҕа кэргэнин Гаврил Гаврильевич сырдык аатын, суруйууларын үйэтиппитигэр диригиник махтаныйлар, өссө да суруйар-биһийэр аартыга арылла турарыгар баҕардылар. Тэрээһини Анатолий Христофоров, Александр Иванов о.д.а хомоҕой хоһооннорунан, ылбаҕай ырыаларынан кизгэттилэр.

Сэмэн Тумат, норуот суруйааччыта

...Күндү ааҕааччы! Илиигэр ылар бу саҥа кинигэни хайысхата бастагы кинигэттэн улахан уратылаах. Гаврил Гаврильевич тус бэйэтин суруналыыс, публицист, общественник быһыытынан «Саҥа олоххо», ереспүүбүлүкэбит периодической бэчээтигэр Чурапчы улуутун олоҕун-дьаһаҕын, дьонун-сэргэтин сырдаппыт, суруйбут бэлиэтээһиннэрин кытары билсэр кыахтанныбыт. Ити курдук этэн туран, Гаврил Попов туһунан үтүө өйдөбүлүт эйгэтин бу саҥа кинигэ кэнэтигэ бэ дии саныбын...

Аҕаларын үтүө аатын үйэтиттилэр

Анна НОГОВИЦЫНА

Арассыйаҕа Дьиз кэргэн, Саха сиригэр Оҕо саас, Чурапчы улуутугар «Ыал саргыта», Мугудай нэһилиэгэр «Уол оҕо – эр киһи» сылынан Мугудай нэһилиэгин олохтооҕо, номоххо кирибит үтүө майгылаах, үрдүк духуобунай туруктаах көлүөнэни иитэн таһаарыт улахан буукубаттан суруллар Учуутал, РФ үөрэҕириитин туйгуна, улахан дьиз кэргэн тапталлаах аҕата, эһэтэ Владимир Коротких дьиз кэргэттэрэ аҕаларын үйэтиппит «Үтүө өйдөбүл кэрэһитэ» кинигэ сүрэхтэниитэ буолан ааста.

Т.А. Жараева аатынан Мугудайдаагы модельнай библиотека сэбиэдиссэйэ Евдокия Попова кинигэни түөрт түһүмэтинэн сырдатан, иилээн-саҕалаан ытта. Короткихтар улахан дьиз кэргэн тапталлаах ийэлэрэ, эбэлэрэ, убаастанар учуутал Екатерина Фоминична олус истинник кэргэнин туһунан сырдаттыта, ахтыта, биһигини барыбытын долгутта. (1-кы-

хаарт.)

Улуустаагы дьокутааттар Сэбиэттэрин бэрэссэдээтэлэ Я.П. Оконешников, «Мугудай нэһилиэгэ» МТ дьаһалтатын аҕа баһылыга Н.И. Аммосов, олохтоох оскуола дириэктэрэ Н.К. Пермяков бэйэлэрин эҕэрдэлэрин тиэртилэр. Владимир Иванович төрөппүт оҕолоро, чугас аймахтара, биһигэ үлэлээбит үлээннээхтэрэ, үөрөппит оҕолоро дириг ис хоһоонноох ахтыылары онордулар, чаччы да киһи дууһатын таарыйар истин-иһирэх тыллардаах музыкальнай эҕэрдэлэрин

тиэртилэр. Лэкиэс тылыгар, матыыбыгар «Ийэкээм» диэн ырыаны төрөппүт уолаттара толороннор истээччилэр биһирэбиллэрин ыллылар. (2-с хаарт.) Александр Коротких суруйуугар Иван Коротких «Арыы тыа» диэн хоһоонун ааҕыта - дьоллоох оҕо саас туоһута, Александр «Аҕабар» хоһоонун ис дууһатыттан «үөрэтин-такайыын» сөптөөҕөр махтанан сипси-йэн ылабын» диэн этинтэ аҕа, учуутал быһыытынан элбэҥи көрдөрөр. Ил-эйэ эркиннээх улахан дьиз кэргэн түмсүүлээхтэрин, талааннаахтарын

кэрэхсии, махтана көрдүбүт. Бу буоллаҕа бэйэ тус холобурунан таба иити үтүө холобура.

Киһи олоҕо кини олоҕун сулларынан буолбакка, тугу онорбутунан, төһө дьонуннаах олоҕу олоҕунан, кэнчээри ыччаты хаалларбытынан сыаналанар. Владимир Иванович, төһө да кылгас кэмнэ олоҕор, үйэ-саас тухары үтүө эр тылынан ахтыллар, холобур буолар дьонун олоҕу олоҕун ааспыт дириг ис хоһоонноох ахтыылартан, дьонуннаах утум салҕанарын холобуругар көрөн олус астынныбыт, үөрдүбүт.

Аҕаларын чулуу аатын үйэтиппит күннэригэр кэлбит күндү ыалдьыттарыгар Короткихтар дьиз кэргэттэрэ махталларын тиэртилэр, кинигэ бэлэх уунулар.

Истин-иһирэх ахтыылары, өйдөбүннүк ыстатыйалары, сэдэх матырыйааллары, хаартыскалары түмүт «Үтүө өйдөбүл кэрэһитэ» кинигэ Владимир Коротких туһунан киһи эйгэҕэ, ордук оҕо-ыччат дьонго элбэҥи сэлэргэҕэ, үтүө холобур буолуоҕа, кини аатын үйэлэргэ аҕыннарыа.

Эрэдээксийэ почтата

Улуус кырдыаҕастара
туруорсаллар

От ыйын 20 күнүгэр Чурапчы улуунун Бэтэрээннэрин Сэбиэтин (салайааччы М.Н.Матвеева) мун-
һаҕа буолла. Онно улуустаа-
ҕы социальнай харалта салайа-
аччыта Лидия Тосукаева уонна
барыта 53 бэрэстэбиитэл кытты-
ны ылла. Бу мунһахха улууспу-
тугар кырдыаҕастарга аналлаах
социальнай дьиэ тутуутун туруор-
сар, мантан аллараа бэчээттэнэр
анал суругу ылыннылар. Бизэс киһи
састааптаах хамыһыһа тэрилин-
нэ. Матрена Матвеева бэрэссэдэ-
тэлинэн, Лидия Тосукаева, Ольга
Кузьмина, Феодосия Коркина, Иван
Пономарев чилиэннэринэн анан-
нылар.

Уйбаан Пономарев

Чурапчы улуунун МТ
дьаһалтатын
баһылыгар Саргыдаев С.А.
Чурапчы улуунун
дьокутааттарын
Сэбиэтин бэрэссэдээтэлигэр
Оконешников Я.П.
Чурапчы улуунуттан Ил Түмэн
дьокутааттарыгар Пинигин П.П.,
Поисеев Д.Н.

Туруорсуу сурук

От ыйын 20 күнэ, 2024 сыл.
Мантан аллараа илии баттааччылар.
Чурапчы улуунун Кырдыаҕастарын Сүбэтэ
уонна үлэ, тыыл бэтэрээннэрэ, Эһигиттэн
манныгы туруорсабыт.
Дойдубут, Арасыйыа Федерация-
та уонна Сахабыт Өрөспүүбүлүкэтин
салалтата, кырдыаҕастарга улахан
болҕомто уурар. Ол курдук, үгүс сирдэрэ
кырдыаҕастар ололорлоругар анал Дьы-
лэр, реабилитациялыыр Кииннэр тутул-
лан үлэлииллэр.
Биһиэхэ, Чурапчыбыт улуунугар, аһар-
дас хаалбыт уонна олорор усулуобуйала-

Айар аргыс

ЭРГЭ ХААРТЫСКА

Халын сис тыаны аастааха,
суол өбүллүүтүн кэнниттэн
эмискэ киэҥ алаас нэлэһийэ
түһэр.

Урукку кэм тутуулар - эргэ дьы-
лэр онон-манан бытанан турал-
лар. Аҕыйах ахсааннаах самнан
эрэр хотоннор субу сууллан
түһүөхчэ, иннэспиттэр. Намыһах
сыыр анныгар тутуллубут сай-
ынны титиик таһыгар түптэ күөх
буруота унааран субууллар. Дэри-
эбинэ сүөһүлэрэ киэһээнчи ыам
кэнниттэн кэбинэн кэбиһэ-кэ-
биһэ, бырдахтан күрэнэн, түптэ-
ни тула сыппыттар.

Бүөккэ төрөөбүт алааһын
диэки чугаһаатаһын аайы, хар-
дыта кэҥээн иһэр. Кини бу ыл-
лыгынан киһини өйдүүр буолуо-
буттан хаста-хаста хаампытын,
ситэн аахпата буолуо. Суолун
хас ымпыгын-чымпыгын бар-
ытын бизэс тарбаһын курдук
билэр. Кыһынын эмиэ тон хаары
оймоон, түүн үөһэ дьыэтин
булара уонна сарсыарда тураат,
төттөрү кэлбит суолун көннөрөн,
үөрэҕэр барара. Төрөппүттэрэ,
бииргэ төрөөбүттэрэ бары оро-
йуон кииниттэн үс көстөөх ыраах
сиргэ ололорлоро. Төһө да ыра-
аһын иһин төрөөбүт дойду ах-
тыллана куруук тарда турара.

ра уустугурбут аарыма кырдыаҕастар
элбэхтэр. Билингги сайдыылаах, түргэн
тэтимнээх олоххо сааһырбыт дьон оҕоло-
рун кытта бииргэ ололорло уустугуран
иһэр. Эдэрдэр уонна кырдыаҕастар интэ-
риэстэрэ букатын уратылаах. Күнүһүн
оҕолоро үлэлэригэр, сизиннэрэ уһууаанна,
оскуолаҕа сылдьар кэмнэригэр кырдыаҕас
соботох хаалар, дьонтон-сэргээттэн,
уопсастыба олобуттан тэйэн, кэпсэ-
тэр-ипсэтэр киһитэ суох буолан муун-
тууһун, доруобуйатыгар, өйүгэр-санааты-
гар оҕустаран деменцияҕа (түөһэйиһэ)
түһүүтэ билигин баар чакчы.

Тусна дьыһэлээх, кыбартыыра-
лаах да кырдыаҕастар, ордук кыһынны
өттүгэр, дьыһэлэрин-уоттарын бэйэлэрэ
көрүнэн ололорло уустуга өйдөнөр.
Маннык кырдыаҕастарга аналлаах Дьы-
лэр Сылан, Болугур нэһиликтэригэр
үлэли сылдьыбыттара. Онно сааһыр-
быт дьон кыһынын кэлэн бэйэлэриттэн
аһылыктарын бэйэлэрэ уйуунан, бииргэ
олорон биһирээбиттэрэ.

Итинтэн сизттэрэн, биһиги Эһи-
гиттэн улууспут киһигэр кырдыаҕастар
олорор толору хааччылыылаах анал
социальнай дьыһи туттарарга Саха
Өрөспүүбүлүкэтин салалтатыгар туру-
орсаргытыгар, олоххо киллэрэргитигэр
туруорсабыт, көрдөһөбүт.

Маннык дьыһи тусна бырайыак-
таан, эбэтэр, хаарбах дьыһиттэн көһөрүү
тосхолугар киллэртэриэххэ сөп. Оччоҕо
Дьыһи тутуллар дьыһ аллараа этээһигэр
олахтуохха сөп. Эбэтэр, биһиги, Чурапчы
улууһа, Илин Энэр улуустар саамай орто-
лоругар уонна "Халыма" федеральнай суол
кытыытыгар ололорбутунан, Илин Энэр
бизэс улуунун кырдыаҕастарыгар анал-
лаах улахан социальнай Киһи тутуохха
сөп диибит.

Онон, бу туруорсуубутун улууспут
салалтата, Ил Түмэн дьокутаатта-
ра, Өрөспүүбүлүкэбит бырабытталыс-
тыбата өйүөхтэрэ, олоххо киллэриэхтэрэ
диэн эрэнэн туран илии баттыбыт.

Сайынны куйаас күн сы-
раллана, санга үүммүт күөх от
хойуу сыта киһи сүрээҥин эри-
йиэх курдук. Бүөккэ ыстаанын
тобугар диэри ньыппарынан,
суол кырытыгыгар баар чычаас
ууну кэһэн чалымнатта. Сирэ-
йин суунан сөрүүкээтэ. Атаҕар
от ньамаҕа сөрөммүтүн ньиккэ-
ринээт, эмиэ айаныгар турунна.
Аара суол ханас өттүгэр былыр-
гы балаһан барыйан турара.
Хайдах эрэ, кэллэҕин-бардаһын
аайы ыңыраарга дылыта. Бу
сырыыга быһа хаампака, ба-
лаһанна супту хааман тийдэ.
Синнэн эрэр балаһан сөрүүн
салгынынан ил гынна. Кыа-
раҕас түннүктэрэ онгоһон, сыр-
дыгы барбах эрэ аһардар кур-
дуктар. Арай, биллэрлик орон
үрдүгэр туох эрэ суулланан сыта-
рыгар хараҕа хатана түстэ. Тар-
баһын иминэн тарыйан, хостоон
ылбыта – ситии быанан бобо баа-
йыллыбыт, өрбөххө сууламмыт,
эргэ хаартысканы кытта саһар-
быт сурук буолан биэрдэ. Хаар-
тыскаҕа будьурҕай баттахтаах,
үрдүк сүүстээх, Бүөккэҕэ майгын-
ныыр киһи өйөнөрдөөх олоппос-
ко ололор. Хаартыска кэннигэр
биир тэҥ кырылас буочарынан
кичэллик суруллубут суруктаах:
"Бырааппар Бүөккэҕэ, эдьийи-

бэр Өкүүчэҕэ. Баһылайтан".
Хаартыска суругун үрүт-үөһэ
ааһан, халын уостара или-
бирээн, ботугуруу турда. Бу кини
төрөөбүт таайа буоларын тутта
биллэ. Хаһан да өйүгэр оҕустар-
батаһын булан, сүрбэҕэ хам тутта.
Буорах сыта инмит хаартыска-
ны сыллаан ылла. Хараһын уута
бычалыйан тахсыбытын, кы-
быстыбытты, илиитин көх-
сүнэн соттон кэбистэ. Бу таайын
бүтэник суруга эбит. Ити кэннэ
ууга тааһы бырахпыт курдук
сүтэн хаалбыта...

Киэһэрэн, үрдүк тииттэр кэ-
тэхтэригэр күн түһүүтэ, салгын
сөрүүкээн кириэн барда. Бүөккэ
төһө өр манна ололорбутун өй-
дөөбөт. Хараҕарыта тоҥо
быһыытынан, сураҕа суох сүппүт
таайын хаартыскатын туппу-
тунан, устунан нуктаан, умса
түһэн барда... Арай Баһылай ааны
чэлчэкирик арыһа баттаан, ба-
лаһанна үөрбүт курдук туттан,
кириэн кэллэ. Санныгар иилим-
мит сүгэһэрин устан, уҥа көхөҕө
ыйаата. Будьурҕай баттаһын өрө
анньынан, хара бараан сирэ-
йин көлөһүнүн сотунна. Бүөккэ
таайын кытта илии тутуһан до-
рооболосто. Эргэ тымтай түгэҕэр
аҕыйах собо баарын хатырыкта-
ан, буһара уурда. Таайа уоттаах

сэриигэ ханна, хайдах сэриилэс-
питин кэпсирин, тугу санара-
рын Бүөккэ өйүгэр хатыы сатыыр
курдук гынар. Түүл эбитэ дуу,
илэ дуу, кини хараһар субу баар
курдук барыта көстөн иһэр. Кы-
рыктаах кыргыһыга снаряд-
тар иһириэн барбыттар, дэлбэ-
ритэ барар тыастар кини сытар
окуопатын таһыгар эстибиттэр.
Ол онно улаханлык төбөҕө баа-
һыран, госпитальга кирибитин
уонна билигин Калининград куо-
ракка баарын чопчу эппитин
истэн хаалла. Эмискэ уһуктан
кэлбитэ, күн үөһэ ойон ыраап-
пыт. Ханнык да тымтай баара
көстүбэт. Таайын хаартыска-
тын түөһүн тас сизбигэр уктан,
төрөөбүт алааһын диэки хааман
бара турда.

Күһүөрү, Бүөккэ санаата буол-
бакка, куорат байанкамаатыгар
сырытта, таайын сураста. Хаһан,
ханна көмүллүбүтэ биллибэт
эбит. Арай эмтэммит куоратын
эрэ ыйан биэрдилэр. Түүлүгэр
итэҕэйэн, туохха эрэ эрэнкэди-
йэн, Калининград куораты булар-
га сананна. Онно тийэн, эмиэ
байанкамааттары кэрийэн, элбэх
архыыптары, испиһэктэри ха-
сыһан, таайа ханна кистэммитин
син булла. Кылаабыһаҕа тий-
битигэр, киһи ханан да үктэммэт

үлүгэрэ эбит. Биир киһи угуоһун
таһыгар саастаах дьахтар бүк
түһэн ололоро көһүннэ. Дьахтар
ыскамыайкаттан туран: "Васи-
лий, покойся с миром..." - диэн ба-
раары ботутураабытыгар, Бүөккэ
көрө түспүтэ, арай, кини таайын
аата пааматынныыкка суруллан
турар эбит. Онтон өйдөөн көр-
бүтэ-тас суругар: "Спи спокойно
родной. Твоя Олеся." - диэн сурул-
лубут! "Бай! Бу аата тугуй?" - диэн
санга аллайы түстэ. Сананы истэн,
били дьахтар соһуйбут курдук
буолла уонна "Василий? Ты?" -
диэн оргуудук куттаммытты
ыйытта. Соһуччута бэрдиттэн:
"Нет, я Петр, племянник Василия
"- диэн нэһиһилэ ыган таһаарда.
Дьахтар долгуйан, ытамныһа-
ытамныһа Бүөккэни кууһан
ылла. "Вася, иди сюда!" диэн
хаһытаан кими эрэ ынгырда.
Сотору буолаат, будьурҕай бат-
тахтаах эдэр киһи сүүрэн кэллэ.
"Вася, нас нашли! Родной брат
отца приехал!" - диэн куолаһа
титирэстээтэ. Бу таайын кэргэнэ
Олеся уонна кини уола Василий
эбиттэр! Уол будьурҕай баттаһын
үөһэ анньыммыта, үүт-үкчү таайа
илэ бэйэтинэн кэлэн турарга
дылы! Көрүөххэ бу үчүгэини!

Римма Корякина-ХОТУУНА.

Сынныаланна

	... уон оччону биэриэҕэ							Көтөр	
	Бэс ыйыгар ... муннун үлүппүтүгэр дылы								
				Мунха- ны та- һаарар ойбон		Баа...		Киһи - ... хамнач- чыта	
	... тымтай (уһун чараас тымтыгынан оноһуллубут)	Удьуор (... халын аймах)							
	Ырыаһыт							Уон...	
	... билбэт буолла					... кэлэн			
Убаҕас сырдык баттах	Кириэмил ...		Ырай утарыта						
						Урукку боро- туоха онно	Кы- раҕыга наадата суох	Сэри сыллара	
	Уол оҕо ... кулун	Тааһа суох са- халыы ачыкы	«Са- аскы дьыбар- дар»	... ыраас				Олох аргыһа, дууһа изийиэтэ	
	Хатын ...								...рыйы (сэниэ эспиттэ)
	Алгыс- таах хайа					Кэскили түстүүр баҕа санаа			
						«... саха» - кырыым- паһыттар бөлөх- төрө			
	Бэс Күөлүн атын аата		Мымах кинээс дойдута				... устун ыттыы		

«Сканворд: тэрийээччи ИП Данилова М.А. «ТААЙ сахалыы сканворд 3» ылылынна.
Хаһыат 32 нүөмэригэр тахсыбыт сканворд эппиэттэрэ. **Туруору:** чочунаах, чэр, бохсурбан, ото,
уорук, чубуку, ыт, чөмчүүк, Тында, Мууна, тыһыынча, мас, Үйэ.
Сытыары: чочу, быйыт, чубуку, дылы, чохороон, кыдама, аара, ааҕа, чуум, уонна, үн, Уум, Чэ, чоһу,
үкчү, Күүкэй, Ороһу, Кэрэ.

БИЛЛЭРИИ / ОБЪЯВЛЕНИЕ

Гурьева Варвара Николаевна аатыгар бэриллибит пааспар сүппүтүнэн дынгэ суоһунан аабыллар.

1991 сыл бэс ыйыгар Амма орто оскуолатынан Кардашевская Надежда Терентьевна аатыгар бэриллибит аттестат сүппүтүнэн дынгэ суоһунан аабыллар.

КУТУРҔАН

Арыылаах нэһилиэгин олохтооһо, өр сылларга олохтоох дьаһалтаа үлэлээбит

ЕГОРОВ Герман Иванович

соһуччу олохтон туораабытынан кэргэнигэр Наталья Николаевнаа, оһолоругар, сиэннэригэр, бары чугас дьонугар дириг кутурҕаммытын тиэрдэбит.

Арыылаах нэһилиэгин дьаһалтата.

Тапталлаах кэргэнэ, Арыылаах нэһилиэгин олохтооһо

ЕГОРОВ Герман Иванович

соһуччу олохтон туораабытынан кэргэнигэр, биригэ үөрэммит үөлээннээхпитигэр, Наталья Николаевнаа, оһолоругар, сиэннэригэр, бары чугас дьонугар дириг кутурҕаммытын тиэрдэбит.

Кытаанах орто оскуолатын 1978 сыллаахха үөрэнэн бүтэрибтэр.

Арыылаах нэһилиэгин олохтооһо

ЕГОРОВ Герман Иванович

соһуччу олохтон туораабытынан кэлиэгэ-бигигэр Наталья Николаевнаа, оһолоругар, сиэннэригэр, бары чугас дьонугар дириг кутурҕаммытын тиэрдэбит.

"Чурапчы" ТХПК үлэһиттэрэ.

Арыылаах нэһилиэгин өр сылларга салайан олоһубут

ЕГОРОВ Герман Иванович

олохтон туораабытынан кэргэнигэр Наталья Николаевнаа, оһолоругар, сиэннэригэр, уолугар оскуола дириэктэригэр Егор Германовичка, кини дьиз кэргэнигэр, чугас аймахтарыгар дириг кутурҕаммытын тиэрдэбит.

Оскуола кэлэктиибэ, улуустаагы үөрэх управлениета, үөрэх үлэһиттарин профсойууһун кэммитиэтэ, улуус оскуолаларын дириэктэрдэрин түмсүүтэ.

Тапталлаах кэргэним, аҕабыт, эһээбит, убайыт, бырааппыт Бүлүү куорат олохтооһо, Саха Өрөспүүбүлүкэтин доруобуйа харыстабылын туйгуна, бэтэрээнэ

ЯКОВЛЕВ Семен Никитич

бу дьыл атырдыах ыйын 23 күнүгэр, соһуччу ыалдьан, олохтон туораабытынан, бары билэр дьонугар, табаарыстарыгар, аймахтарбытыгар дириг кутурҕаммытын тиэрдэбит.

Кэргэнэ, оһолоро, биригэ төрөөбүттэрэ, аймахтара.

Одьулуун нэһилиэгиттэн төрүттээх Бүлүү улуһун олохтооһо, Саха Өрөспүүбүлүкэтин доруобуйа харыстабылын туйгуна уонна бочуоттаах үлэһитэ, өр сылларга Бүлүүтээҕи ВТЭК хамыһыйатын салайаччытынан үлэлээбит

ЯКОВЛЕВ Семен Никитич

соһумардык ыалдьан олохтон туораабытынан кэргэнигэр, оһолоругар, сиэннэригэр, убайдарыгар, саҕаһыгар Марианна Ивановнаа, бары аймахтарыгар, доһотторугар дириг кутурҕаммытын тиэрдэбит.

Одьулуун нэһилиэгин дьаһалтата.

Күндү убайыт

ЯКОВЛЕВ Семен Никитич

соһуччу ыалдьан олохтон туораабытынан, кэргэнигэр Надежда Спиридоновнаа, балтыбытыгар Туйаараа, бырааппытыгар Никитаа, биригэ төрөөбүт убайдарыгар Устин Никитичка, Иван Никитичка, кинилэр дьиз кэргэттэригэр дириг кутурҕаммытын тиэрдэбит. Ыар сүтүккүтүн тэһгэ үллэстэбит. Тулууру, күөстээх санааны.

Убайыт Никита Никитич кэргэнэ, оһолоро, күтүөттэрэ, сиэннэрэ.

Күндү кэлиэгэбит Одьулуун нэһилиэгин олохтооһо

ЛАВРОВА Маргарита Петровна

уһун ыарахан ыарыыттан олохтон туораабытынан кэргэнигэр Яков Яковлевичка, оһолоругар Любаа, Алика, Аннаа, күтүөтүгэр, кийиитигэр, сиэннэригэр, бары чугас дьонугар дириг кутурҕаммытын тиэрдэбит

Одьулуун орто оскуолатын кэлэктиибэ, профсойууһун кэммитиэтэ.

Важно

ВЫ НАШЛИ ПОДОЗРИТЕЛЬНЫЙ ПРЕДМЕТ.

ЧТО ДЕЛАТЬ?

Порядок действий

Не трогать, не подходить, не курить, не пользоваться сотовым телефоном на расстоянии ближе 100 м

Сообщить в единую дежурную диспетчерскую службу

112

Запомнить время и место обнаружения. Быть готовым описать внешний вид

Попросить людей покинуть опасную зону в радиусе не менее 100 м

Дождаться прибытия полиции, указать место расположения предмета, время и обстоятельства его обнаружения

Действовать по указанию представителей правоохранительных органов

Обращайте внимание

Оставленные сумки, свертки, игрушки могут оказаться взрывными устройствами

Признаки взрывного устройства

Наличие проводов, скотча, антенны, привязанного сотового телефона, элементов питания

Шум изнутри (жужжание, щелчки, тиканье и т.д.)

Необычное расположение (нехарактерное для подобного рода предметов)

Растяжки из проволоки, веревок, шпаката, лески

Специфический запах

Реклама

Инфографика

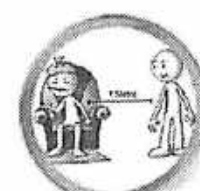
ПРОФИЛАКТИКА ГРИППА И ОРВИ

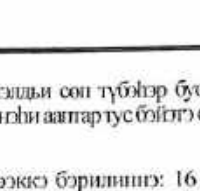
Прикрывая нос и рот одноразовыми салфетками, когда кашляешь или чихаешь

Немедленно выбрасывай использованные салфетки

Регулярно мой руки с мылом

Если у тебя симптомы, похожие на симптомы гриппа, немедленно обратись к врачу

Если у тебя симптомы, похожие на симптомы гриппа, не приближайся к другим людям, ближе, чем на 1 метр

Если у тебя симптомы, похожие на симптомы гриппа, оставайся дома. Не ходи на работу, в школу, не посещай общественные места

светофор

МАГАЗИН НИЗКИХ ЦЕН

БЫТОВАЯ ХИМИЯ

ПРОДУКТЫ ПИТАНИЯ

АЛКОГОЛЬНЫЕ НАПИТКИ

Открылся магазин

в с. Чурапча, по ул. С.Ф. Софронова 83

Тэриэччилэр: СӨ Ырабыгытатыытыга, Саха Өрөспүүбүлүкэтин "Сахабэст" Сулартыстыбаннай автономнай тэрилтэтэ. Таһаарааччы: СӨ "Сахабэст" ГАУ Таһаарааччы аадырыһа: 677000, Дьоккуускай к. Орджоникидзе уул. 31, 124 кэб. тел./факс: (411-2) 34-39-17 e-mail: sakhabest@mail.ru. Российскай Федерация Россия Федерация СӨ салалтатыгар 2020 с. бэс ыйын 3 күнүгэр регистрацияламмыт нүмэрэ – ПИ №ТУ/14-00559.

Эрэлтэҕийэ аадырыһа: 678670, Чурапчы с/а, П.Пинигина, 26 а. Төлөнүөтүгэрбит: эрэлтэҕэр – 41-332, отделлар – 41-265. E-mail: sanaoloh@mail.ru, сайт: sanaoloh.ru, telegram: @sanaoloh

Ааптар сурутар этилэр санаа редакция позициялар мэдэи сон түбүгэр буолуох. Сурутаах ыйылар чачылар кырдыктаахтарыгар эппиттэри ааптар тус бэйэтэ сүтэр.

Халыат бэчээккэ бэриллэр графика: 16 ч 00 м. Бэчээккэ бэрилиннэ: 16 ч 00м. "Сахабэст" Сулартыстыбаннай автономнай тэрилтэтин "Сана олох" халыат эрэлтэҕийэтигэр 29.08.2024 с. офсетка бэчээттэннэ.

Индекс: ПИ964. Тиража 1100. Кээмэйэ 2 б.л. Халыат сыаната 24 солк. Халыат илгилэбэ биридэ: бээтинсэ таһар.

@SANAOLOH

"САНА ОЛОХ"
кытаабынай
эрэлтэҕэрэ

ГОРОХОВА
Людмила
Владимировна